

ELŐSZÓ

Jelen tanulmánykötet ötlete egy egyetemi óra keretén belül született meg. A Budapesti Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskolájában két egymásra épülő kurzus is a vizualitásról szólt: az egyik általánosságban foglalkozott az álló-, illetve mozgóképpel, a másik pedig a transzcendens vizualizációjával.

Hamar kiderült, hogy a hallgatók, akik annak ellenére, hogy vallásilag vagy felekezetiileg nem elkötelezettek, nagyon érdekeltek ez utóbbi témában is. Tanulmányaikban, munkájukban, élettapasztalatukban ilyen-olyan formában megjelenik valami, ami több a hétköznapi ügyes-bajos dolgainál, és túlmutat rajtuk. Vagy éppenséggel belép mindennapi életükbe, és áthatja, átminősíti azt.

A kurzus második felében a hallgatók maguk prezentálták kutatási vagy érdeklődési területükön keresztül, ahogyan számukra „mutatkozik” a transzcendens. Volt, aki a fényképezésen, volt, aki a táncon, mások a klasszikus zenén vagy a festészen, ismét mások antropológiai eseteken vagy nyelvészeti összefüggéseken keresztül jelenítették meg.

Akkor és ott felmerült, hogy leírjuk, amit bemutattunk, és egy kötetet állítunk össze, kiterjesztve a szerzők listáját a kommunikációval foglalkozókon túlra.

Az órai beszélgetésekből nyilvánvalóvá vált tehát, hogy az ember tudásvágya határtalan, érdeklődése nem szűkül biológiai szükségleteire vagy közvetlen környezetének a megismerésére, nyitottság van benne, hogy a részletkérdések mellett átfogóbb ismeretekhez is jusson önmagáról és a világról, a tények mögött sokszor elmosódó és határozatlan valóságról.

A transzcendens kérdésselvetésre hagyományosan a vallások hivatottak bölcséleti és teológiai megfontolásaikkal válaszokat adni, valamint egyéni és közösségi cselekvések sorozatával segíteni az ehhez való hozzáférést. A transzcendentális tapasztalat legtöbbször az istentiszteletben nyilvánult meg, amely mind tartalmi, mind kifejezésformáiban nagy változatosságot mutat világszerte, magán viselve a nyelvi és kulturális jegyeket. A sokféle kifejezésforma mögött azonban azonos

megérzések rejlenek: kell lennie egy magasabb rendű valakinek vagy valaminek, aki/amely a világ végső magyarázata, és erre vonatkozó sejtésünk nem a képzelet terméke, az ember vágyainak merő kivetítése.

Az ember természeténél fogva vallásos, állítja az evolúcióbiológia, de hogy mi lesz számára nyilvánvaló a transzcendensből, az kultúrájának és szocializációjának a függvénye. Korunk emberének tudatosságából sem tűnt el a természetfeletti iránti fogékonyság és érdeklődés, de már nem az intézményesített vallások a transzcendens mutatkozásának elsődleges helyei.

Tanulmánykötetünkben olyan írások olvashatók, amelyek a transzcendens mutatkozásának feltételeit, színtereit és az ezzel kapcsolatos tapasztalatok nyelvi megfogalmazását mutatják be.

Szeretnék köszönetet mondani a szerzőknek, hogy elfogadták a felkérést, és értékes írásaikért, a személyes hangnemért ebben a témában.

Külön köszönettel tartozom Horányi Özséb professzor úrnak, aki mindvégig bátorított e vállalkozásban, és Farkas Editnek, hogy újra és újra leültünk átbeszélni a szövegeket, és véglegesítettük a kötetben elfoglalt helyüket.

A legnagyobb köszönettel pedig Szigeti Lászlónak, a Jezsuita Kiadó olvasószerkesztőjének tartozom, aki hónapokon keresztül nagy alaposággal gondozta a kéziratot. Ahogy az egyik szerző megjegyezte: „...javításai és megjegyzései felérték egy féléves stílusgyakorlat-órával”. Hálás köszönet érte.

Végezetül a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartományának tartozom hálaival a lehetőségért, hogy ez a kötet is megjelenhetett a Jezsuita Kiadó *Isten és tudomány* sorozatában.

Kovács Lajos SJ